

פרשת קדושים תש"ע Does Fruit Have Orlah?

רש"י

(יט) את חקתי תשמרו - ואלו הן בהמתך לא תרביע כלאים וגו', חקים אלו גזרות מלך שאין טעם לדבר: **ובגד כלאים** - למה נאמר, לפי שנאמר לא תלבש שעטנו צמר ופשתים יחדו (דברים כב יא), יכול לא ילבש גיזי צמר ואניצי פשתן, תלמוד לומר בגד. מנין לרבות הלבדים, תלמוד לומר שעטנו, דבר שהוא שוע טווי ונוז. ואומר אני נוז לשון דבר הנמלל ושזור זה עם זה לחברו, מישטי"ר בלע"ז [לערבב], כמו (מועד קטן יב ב) חזיון לנאזי דאית בהון, שאנו מפרשין לשון כמוש פלישטרי"א [כמוש]. ולשון שעטנו פירש מנחם מחברת צמר ופשתים: (כ) **נחרפת לאיש** - מיועדת ומיוחדת לאיש, ואיני יודע לו דמיון במקרא. ובשפחה כנענית שחציה שפחה וחציה בת חורין המאורסת לעבד עברי שמוטר בשפחה, הכתוב

מדבר: **והפדה לא נפדתה** - פדויה ואינה פדויה וסתם פדיון בכסף: **או חפשה** - בשטר: **בקרת תהיה** - היא לוקה ולא הוא, יש על בית דין לבקר את הדבר שלא לחייבו מיתה, כי לא חפשה, ואין קידושיה קידושין גמורין. ורבותינו למדו מכאן שמי שהוא במלקות יהא בקריאה, שהדיינים המלקין קורין על הלוקה (דברים כח נח - נט) אם לא תשמור לעשות וגו' והפלא ה' את מכותך וגו': **כי לא חפשה** - לפיכך אין חייב עליה מיתה, שאין קידושיה קידושין, הא אם חופשה, קידושיה קידושין וחייב מיתה: (כב) **ונסלח לו מחטאתו אשר חטא** - לרבות את המזיד כשוגג: (כג) **וערלתם ערלתו** - ואטמתם אטימתו, היא אטום ונסתם מליהנות ממנו: **שלוש שנים יהיה לכם ערלים** - מאימתי מונה לו, משעת נטיעתו. יכול אם הצניעו, לאחר שלש שנים יהא מותר, תלמוד לומר יהיה, בהוייתו יהא: (כד) **יהיה כל פריו קדש** - כמעשר שני שכתוב בו (ויקרא כז ל) וכל מעשר הארץ וגו' קדש לה'. מה מעשר שני אינו נאכל חוץ לחומת ירושלים אלא בפדיון, אף זה כן. ודבר זה הלולים לה' הוא, שנושאו שם לשבח ולהלל לשמים: (כה) **להוסיף לכם תבואתו** - המצוה הזאת שתשמרו תהיה להוסיף לכם תבואתו, שבשכרה אני מברך לכם פירות הנטיעות. היה רבי עקיבא אומר דברה תורה כנגד יצר הרע, שלא יאמר אדם הרי ארבע שנים אני מצטער בו חנם, לפיכך נאמר להוסיף לכם תבואתו: **אני ה'** - אני ה' המבטיח על כך ונאמן לשמור הבטחתי:

המב"י

(כג) **וערלתם ערלתו את פריו** - ואטמתם אטימתו, היא אטום ונסתר מליהנות בו, לשון רש"י, ויפה פירש. ואם כן, יהיה ערל לב (יחזקאל מד ט), סגור לב, כמו שנאמר ואקרע סגור לבם (הושע יג ח), וכן ערלה אזנם (ירמיה ו י) שהיא סגורה ואטומה אין הקול נכנס בה, וערל שפתים (שמות ו יב) סגור שפתים. כי העלגות אוטם וסגירות בגידי הלשון ופעמים בגידי השפתים שלא יפתחו כראוי, והדבור יקרא פתיחה, פתח פיך לאלם (משלי לא ח), פתח איוב את פיהו (איוב ג א), ומפתח שפתי מישרים (משלי ח ו), משוכבת חיקך שמור פתחי פיך (מיכה ז ה): והזכיר הכתוב אטימות בפרי הבא בתוך שלש שנים לאסרו בהנאה, ולא יאמר כן בשאר אסורי הנאה, כי ביאת הפרי בתחילתו יקרא פתיחה כמו שאמר פתח הסמדר (שה"ש ז יג), ולכך אמר שלש שנים יהיה לכם ערלים, כאילו הפירות סגורים באילנות לא הוציאו פרח ולא פתחו סמדר: וטעם המצוה הזאת, לכבד את ה' מראשית כל תבואתנו מפרי העץ ותבואת הכרם ולא נאכל מהם עד שנביא כל פרי שנה אחת הלולים לה'. והנה אין הפרי בתוך שלש שנים ראוי להקריבו לפני השם הנכבד, לפי שהוא מועט, ואין האילן נותן בפריו טעם או ריח טוב בתוך שלש שנים, ורובן לא יוציאו פירות כלל עד השנה הרביעית. ולכך נמתין לכולן ולא נטעום מהם עד שנביא מן הנטע שנטענו כל פריו הראשון הטוב קדש לפני השם ושם יאכלוהו ויהללו את שם ה', והמצוה הזאת דומה למצות הבכורים: ואמת הדבר עוד, כי הפרי בתחילת נטיעת האילנות רב הלחות דבק מאד מזיק לגוף ואיננו טוב לאכלה, כדג שאין לו קשקשת (לעיל יא ט), והמאכלים הנאסרים בתורה הם רעים גם לגוף: והרב נתן גם בזה טעם במורה הנבוכים (ג לו) כטעמו ברוב המצות, כי היו לחרטומים ולמכשפים בזמן ההוא מיני כשוף יעשו אותם בעת נטיעת האילנות ויחשבו כי בהם ימהר האילן להוציא פריו קודם זמנו הידוע במנהגו של עולם, ובבואו יקריבו את הפרי לפני העבודה זרה שעשו בשמה הכשוף ההוא, ולכך צותה התורה באסור הפרי הבא קודם שלש שנים שלא יבאו לעשות המעשים הרעים ההם, כי רובי האילנות יביאו פירות בשנה הרביעית. ושנאכלהו לפני השם, היפך אכלם אותו לפני עבודה זרה:

צרו המור לפרשת קדושים

אח"כ אמר **כי תבואו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל** לפי שזה דבר הראוי לקיום העולם. כמו שאמר שלמה גם את העולם נתן בלבם. כי השם נתן זאת התשוקה וחשק הבניינים והנטיעות בלב האדם. לקיום בני העולם. שאלמלא כן כל אחד יאמר מה לי לנטוע אילן זה. אחר שאין לי בן. או אע"פ שיהיו לי בנים. מה לי אם הבאים אחרי יאכלו פריה או לאו. לזה אמרו שאהבת עולם ותשוקת הבנין והקניינים ממשיך האדם אחר אלו הדברים. וכבר הביאו במדרש מלך א' שראה זקן אחד שבע ימים שהיה נוטע אילן. ושאל לו המלך אתה נוטע זה האילן אחר שאתה זקן מאד. א"ל אם אני לא אזכה לאכול מפריו אולי יזכו בני. וספר המאמר כי לאחר זמן הזקן עצמו הוליד מפירות אותו אילן מנחה למלך ושמח בו שמחה גדולה וכו'. וכל זה משום שנאמר לא תהוה בראה לשבת יצרה: ואמר **וערלתם ערלתו את פריו**. לפי שלא יאמר אדם למעלה צוה לי על הכלאים. ואחר שאהיה מוזהר מן הכלאים. יכול אני לאכול מיד מהזרעים. ומהנטיעות בלי שום עכוב. לזה אמר אינו כן כי אפילו שלא יהיה כלאים. אתה מוזהר על הנטיעות שלא תאכל מפירותיהן ד' שנים הראשונים. לפי שהערלה היא כעין כלאים. וכמו שצותה התורה ובגד כלאים שעטנו לא יעלה עליך. לפי שהוא בא מכח הטומאה שהוא ערבוב הכוחות מרוח הטומאה. אשר רוב התורה ומצותיה אינן אלא להרחיק ממנו כח הטומאה. כאומרו ואת הצפוני ארחיק מעליכם. לכן צותה שלא תלבש שעטנו שהם שני כוחות הטומאה מעורבין זה בזה. ולכן צו החכמים בקבלה לזיין אותיות שעטני"ז ג"ץ בזיונין ותגין שנקראים כתרי אותיות. שהם כתר התורה וכלי זיין. להצילנו מכף מעול וחומץ. הוא עשו הוא אדום כולו כאדרת שער. ולכן צותה התורה וערלתם ערלתו. לפי שהם נקראים ערלות פלשתים. כמו שאמרנו שביציאת מצרים שבר השי"י ד' ערלות המנויות בפסוק וה' הכה כל בכור. ולכן בענין האילנות כל זמן של שלשה שנים שהערלה והקליפה נדבקת בהם. צותה התורה שלא נאכל פרי כזה לפי שהוא טמא ולכן לא יאכל. אבל בשנה הרביעית אמר קדש הלולים לה'. לפי שכבר יצא כח הטומאה מהאילן וראוי לשרות בו קדושה. וזהו קדש הלולים לה'. ובכאן רמז שראוי להלל ולברך לשם בברכת הפירות. וכן רמז בכאן כמאמרם ז"ל הלולים תרי. שבכאן כלול ברכת הריח גם כן. וכן סמכוהו אקרא דכתיב כל הנשמה תהלל יה. איזה דבר שהנשמה נהנית בו זה הריח וזהו קדש הלולים לה'. ולפי שהתורה אסרה אכילת פרי הערלה. שהוא דבר של טומאה מצד הכישוף והשדים. סמך מיד אל תאכלו על הדם לא תנחשו ולא תעוננו. וכן לא תקיפו פאת ראשכם ושרט לנפש. כולם דרכי האמורי המנחש. וחתם הפרשה אל תפנו אל האובות שהוא דבר של נחש וקסם גם כן. וסמך מפני שיבה תקום. לפי שד"ת וחוקותיה ומשפטיה הם דברים עמוקים. ואלו חיה האדם אלף שנים פעמים לא ישיג אחד מיני אלף מסתרי התורה. לזה אמר מפני שיבה תקום. כמו שדרשוהו בזוהר קודם השיבה בהיותך נער. תקום לעסוק בתורה ולהיות איש. ובזה והדרת פני זקן כדכתיב גם כי יזקין לא יסור ממנה. באופן שבהתמדת התורה ישיג סודות התורה וסתריה. אחר כך הזהיר באונאת הגר ובמשפט. כאומרו לא תעשו עול במשפט. לפי שאלו הדברים הם ג"כ מטמאים הנפשות. ומקנין בהם מדות מגונות ולכן רמזו בזה גם כן שראוי לאדם להתנהג במדת טובות. ולשקול כל הדברים בפלס ומאזני משפט. בענין שלא יצא מן השורה. וזהו במדה ובמשקל ובמשורה מאזני צדק אבני צדק. ולכן אמרו איפת צדק והין צדק שיהא הן שלך צדק ואין שלך צדק. לרמז שאפילו בדיבורו ראוי להשמר ולהשקט בענין שיעמוד בדיבורו ולא יחל דברו:

העמק דבר

(כג) **וכי תבאו וגו'**. פרשה בפ"ע. דמכאן ואילך מתחיל חקות ה' שיועיל לפרנסה וברכת הארץ. מה שהוזהרו שלא לעשות ומה שיעשו עפ"י עצת התורה ונעשה לחוק ולהלכה כמש"כ לעיל. ובמצות ערלה כבר כתב הרמב"ן ז"ל שהוא כמו בכורים שהמצוה ליתן ראשית משמבעת המינים שבח הארץ בכל שנה לה'. כך המצוה ליתן פרי הראשון מכל עץ מאכל לה' אך בשלש שנים הראשונות אין בו כדי כבוד לה' ע"כ נזהרנו שלא ליהנות מהם כלל:

וערלתם ערלתו את פריו. שני אופנים. או לאגוד את האילן שלא יוציא את הפרי כלל. כדרך שעושים מגדלי אילנות כדי שלא יכחשוהו. וע"ז כתי וערלתם ערלתו. או אם גדל פרי אזי אסור ליהנות ע"ז כתיב את פריו. והוא כמו דכתיב שתי פעמים. וערלתם ערלתו. וערלתם את פריו. ומפרש הכתוב על וערלתם ערלתו שלש שנים יהיה לכם ערלים. היינו אטומים. ועל את פריו. לא יאכל. זהו פשוטו של מקרא. ומבואר הכי ברבה פי' זו דאי' דא"א למד דערלה שבגוף הוא במקום שעושה פירות מערלה דאילן. ולכאורה ק' הא ערלה דאילן הוא בפירות עצמן ולא במקום שעושה פירות. אלא כדברינו. ומכ"מ הדרשה תדרש:

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by Dr. Bernard & Robin Cohen

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.
Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.